



ΤΟΥ ΘΥΜΙΟΥ ΤΖΑΛΛΑ

Ο Κάμερον στην εποχή της αμεριμνησίας

Ο Ντέβιντ Κάμερον, ο Συντηρητικός πρωθυπουργός που προκήρυξε το δημοψήφισμα για το ευρωπαϊκό μέλλον της Βρετανίας το 2016, επανήλθε στην επικαιρότητα με την προδημοσίευση των

απομνημονευμάτων του στους Τάιμς. Η επανεμφάνιση του Κάμερον εξόργισε κόσμο και από τα δύο στρατόπεδα του δημοψηφίσματος: τους οπαδούς του Brexit, γιατί στο βιβλίο, τους περνάει γενεές δεκατέσσερις. Τους Remainers, γιατί καταλογίζουν στον πρώην πρωθυπουργό το σημερινό χάος.

Αρκετά συχνά, το δημοψήφισμα περιγράφεται ως ο λάθος υπολογισμός ενός ανεύθυνου πολιτικού που πήρε μία χώρα στον λαιμό του. Ο Κάμερον, λένε κυρίως οι Remainers επικριτές του, δεν θα έπρεπε ποτέ να παραπέμψει ένα τόσο πολύπλοκο ερώτημα σε ψηφοφορία «μια κι έξω». Με τα λόγια της Τζάνστιν Γκρίντινγκ, πρώην υπουργού των Τόρις: «Ο Κάμερον έκανε ολέθριο σφάλμα μετατρέποντας μία εσωκομματική εμμονή σε εθνικό ζήτημα».

Η αφήγηση αυτή υπογραμμίζει μεν τις πραγματικές ευθύνες του πρώην πρωθυπουργού (ένας καλός πολιτικός διαβλέπει τις κρίσεις ή τις αντιμετωπίζει επιτυχώς εφόσον έχουν ήδη ξεσπάσει) αλλά είναι λανθασμένη στον πυρήνα της.

Από τη μία η βρετανική περιδίνηση στον λαϊκισμό αναγνωρίζεται (κατεξοχήν από τους Remainers) ως άμεσα συνυφασμένη με όσα συμβαίνουν στην Αμερική του Τραμπ ή την Ιταλία του Σαλβίνι. Από την άλλη, οι αντίπαλοι του Brexit περιορίζουν ξαφνικά τις διαστάσεις του, σε εσωκομματικό πρόβλημα που προέκυψε το 2015 εξαιτίας των χειρισμών ενός πολιτικού. Η χρέωση της ευθύνης στον Κάμερον θυμίζει το ελληνικό επιχείρημα ότι τα «Μνημόνια των Σαμαρά - Βενιζέλου» έφεραν την κρίση. Ο Κάμερον δεν δημιούργησε το ερώτημα του Brexit. Την βρήκε, και επιχείρησε να το απαντήσει.

Η ασθένεια του λαϊκισμού

Την πενταετία 2010-2015 το κόμμα του Νάιτζελ Φάρατζ τριπλασίασε τη δύναμη του. Το 2014 κέρδισε τις ευρωεκλογές.

Η περιγραφή των μεταναστευτικών ροών ως πρόβλημα και η συνακόλουθη χρέωσή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπήρξε ήττα για το πολιτικό επιχείρημα των παραδοσιακών κομμάτων συνολικά. Το αίτημα για δημοψήφισμα δεν αφορούσε απλώς μία εσωκομματική ομάδα των Τόρις. Αντιθέτως ήταν το πιεστικότερο ερώτημα που οι λαϊκιστές έθεσαν σε όλα τα φιλοευρωπαϊκά κόμματα. Ο Φάρατζ δεν απειλούσε απλώς τους Συντηρητικούς από τα δεξιά τους, αλλά έπαιρνε ψήφους και από τους Εργατικούς.

Ούτε το πρόβλημα εξαντλούνταν στην παρουσία του Φάρατζ. Η πολιτική ζωή της Βρετανίας μετατοπίστηκε συνολικά προς τα άκρα. Κανείς δεν περίμενε την κατακόρυφη άνοδο της ψήφου υπέρ της ανεξαρτησίας στη Σκωτία το 2014, με επιχειρήματα για ξαφνική ευημερία και κατηγορίες περί

δημοκρατικής νομιμοποίησης της κυβέρνησης του Λονδίνου. Μία ρητορική, ανάλογη με εκείνη των Brexiteers σε βάρος των Βρυξελλών δύο χρόνια αργότερα. Η στρατηγική ήττα των μετριοπαθών Εργατικών μέσα στο κόμμα με την επικράτηση του ριζοσπάστη Τζέρεμι Κόρμπιν στην αρχηγία το 2015 έπιασε τον πολιτικό κόσμο εξαπίνης. Το κύμα του λαϊκισμού είχε λοιπόν συμπαρασύρει πολλούς στη Βρετανία.

Μέσα σε αυτό το κλίμα, ο Κάμερον θεώρησε το δημοψήφισμα αναπόφευκτο. Αν δεν το έκανε ο ίδιος, λείει στο βιβλίο του, τότε θα το διενεργούσε ο επόμενος αρχηγός που θα ήταν δηλωμένος ευρωσκεπτικιστής, εκλεγμένος από την κοινοτική βάση που είδαμε να εκλέγει τον Τζόνσον το καλοκαίρι (έξι στα δέκα κοινοτικά μέλη ψήφισαν Φάρατζ στις ευρωεκλογές του 2019).

Το παράθυρο της χαμένης ευκαιρίας

Ο Κάμερον θεώρησε ότι στο πρόσωπό του το μέτωπο εναντίον του λαϊκισμού είχε ένα παράθυρο ιστορικής ευκαιρίας. Ένας Συντηρητικός Remainer θα διαπραγματευόταν μία νέα συμφωνία με τις Βρυξέλλες, και με πολιτικό κεφάλαιο την ανέλιξη στη αυτοδυναμία του στις εκλογές του 2015, θα τακτοποιούσε το ευρωπαϊκό ζήτημα για τα επόμενα 50 χρόνια. Δεν θα περίμενε το κύμα να τον παρασύρει, αλλά θα έπαιρνε εκείνος την πρωτοβουλία.

«Ημασταν νικητές εν αναμονή», γράφει ο Κάμερον.

Έκανε φυσικά λάθος, αλλά δεν ήταν ο μόνος. Οι δημοσκοπήσεις στις αρχές της καμπάνιας του δημοψηφίσματος έδειχναν το Brexit να κινείται κάτω από το 40%. Σε σχετική έρευνα, περίπου εννιά στους δέκα δημοσιογράφους, ακαδημαϊκούς και δημοσκόπους προέβλεπαν επικράτηση του Remain. Στις εκλογές του 2015, ενώ ο Κάμερον είχε ήδη υποσχεθεί το δημοψήφισμα, κατάφερε με το προφίλ του μετριοπαθούς, φιλελεύθερου εκσυγχρονιστή (στο βιβλίο περιγράφει τη νομοθεσία για τους γάμους ομοφυλοφίλων ως μία από τις μεγαλύτερες επιτυχίες του) να προσελκύει ψηφοφόρους και του κατεξοχήν φιλοευρωπαϊκού κόμματος, των Φιλελεύθερων Δημοκρατών. Το 2016, λίγες εβδομάδες πριν από τη διεξαγωγή του δημοψηφίσματος, ο Τζέρεμι Κόρμπιν επέλεξε να πάει ολιγοήμερες διακοπές.

Όλα αυτά περιγράφουν μία χώρα σε καθεστώς συλλογικής αμεριμνησίας, ενώ το Brexit ήταν προ των πυλών. Αν οι Remainers θέλουν να βρουν απαντήσεις για τη σαρωτική επικράτηση των δυνάμεων του λαϊκισμού, δεν αρκεί να φορτώνουν την ευθύνη στον Κάμερον. Θα πρέπει να ανατρέξουν σε εκείνη την περίοδο εφνοουχασμού και να αφήσουν τον πρώην πρωθυπουργό να τα βγάλει πέρα με τη δική του συνειδησιακή μάχη. «Σκέφτομαι το δημοψήφισμα κάθε μέρα», γράφει στο βιβλίο του.

Ο Θύμιος Τζάλλας είναι πολιτικός αναλυτής με έδρα το Λονδίνο. Άρθρα του έχουν δημοσιευθεί σε Independent, Policy Network και Balkan Insight. Από τις εκδόσεις Επίκεντρο κυκλοφορεί το βιβλίο του με τίτλο «Brexit, Ευρώπη και Ελλάδα».



Ιούλιος 2016. Ο Ντέβιντ Κάμερον και η οικογένειά του αποχωρούν από το No 10 της Ντάουνινγκ Στριτ, αφήνοντας την πρωθυπουργική κατοικία στην Τερίζα Μέι

EPA-SEAN DEMPSEY